

**O ROZUMIENIU KRYMINALISTYCZNEGO ZABEZPIECZENIA
DOCHODZENIA PRZESTĘPSTW POPEŁNIONYCH W INSTYTUCJACH
PENITENCJARNYCH UKRAINY**

Oleg Batiuk

doktor nauk prawnych, docent,

*profesor Katedry Własności Intelektualnej i Dyscyplin Cywilno-Prawnych
Kijowskiego Instytutu Własności Intelektualnej i Prawa*

Uniwersytetu Narodowego "Odeska Akademia Prawna", (Kijów, Ukraina)

e-mail: batiukolegkiivponua@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-2291-4247

Streszczenie. W przepisach danego artykułu naukowego autor, na podstawie analizy opinii wiodących naukowców kryminalistycznych zarówno na Ukrainie, jak i za granicą, określa podstawowe elementy kryminalistycznego zabezpieczenia dochodzenia przestępstw w ogóle. Właśnie to pozwala ustalić, w jaki sposób autor rozumie zabezpieczenie kryminalistyczne dochodzenia przestępstw popełnionych w instytucjach penitencjarnych. Autor opisuje charakterystykę techniko-kryminalistycznego i organizacyjno-technicznego zabezpieczenia dochodzenia przestępstw popełnionych w instytucjach penitencjarnych, a także charakteryzuje fachowo-kryminalistyczne zabezpieczenie dochodzenia przestępstw popełnionych w instytucjach penitencjarnych. Podsumowując, autor dochodzi do wniosku, że kryminalistyczne zabezpieczenie przestępstw popełnionych w instytucjach penitencjarnych należy rozpatrywać jako system naukowo-technicznych, organizacyjno-taktycznych i metodologiczno-kryminalistycznych środków, zaprojektowanych i wdrożonych w celu skutecznego wykonywania działalności przez organy służby kryminalno-wykonawczej dla zapobiegania przestępstwom popełnianym w instytucjach penitencjarnych, optymalizacji ich dochodzenia i rozprawy sądowej, przeprowadzanych na podstawie wiedzy naukowej o przyczynach występowania, zbierania, badania i oceny wykorzystania dowodów znalezionych w toku postępowania karnego w tej kategorii przestępstw.

Słowa kluczowe: kryminalistyka, przestępstwo, przestępca, instytucja penitencjarna, zabezpieczenie, ekspertyza.

**CONCERNING COMPREHENSION OF CRIMINALISTIC ENSURING
INVESTIGATION OF THE CRIMES COMMITTED
IN PUNISHMENT EXECUTION INSTITUTIONS OF UKRAINE**

Oleg Batiuk

Candidate of Law Science, Associate Professor,

Professor of the Chair of Intellectual

*Property and Civil Legal Subjects of Kyiv Institute of Intellectual Property and Law,
'Odessa Law Academy' National University, (Kyiv, Ukraine)*

e-mail: batiukolegkiivponua@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-2291-4247

Abstract. In the provisions of the scientific article the author defines main elements of criminalistic ensuring crime investigation on the whole on the basis of analyzing opinions of the leading scientists of both Ukraine and foreign countries. It enables to determine the author's comprehension of criminalistic ensuring investigation of crimes committed in punishment execution institutions. The author characterizes technical, criminalistic and organizational ensuring investigation of crimes committed in punishment execution institutions, as well as expert criminalistic ensuring investigation of crimes committed in punishment execution institutions. The author makes a conclusion that criminalistic ensuring investigation of crimes committed in punishment execution institutions should be considered as the system of scientific and technical, organizational and tactical, methodological and criminalistic means, elaborated and introduced for efficient activity of bodies of criminal executive service, preventing crimes committed in punishment execution institutions, for optimization of their investigation and trial performed on the grounds of scientific knowledge of regularities of emerging, collecting, investigating, evaluating and using evidence found in the course of criminal proceedings of this crime category.

Key words: criminalistics, crime, criminal, punishment execution institution, examination

ЩОДО РОЗУМІННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ВЧИНЕНИХ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ УКРАЇНИ

Олег Батюк

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін

*Київського інституту інтелектуальної власності та права Національного
університету «Одеська Юридична Академія», (Київ, Україна)*

e-mail: batiukolegkiivpouia@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-2291-4247

Анотація. У положеннях наукової статті автор на основі аналізу думок провідних науковців криміналістів як України так і закордону визначає основні елементи криміналістичного забезпечення розслідування злочинів загалом. Саме це дозволяє визначити авторське розуміння криміналістичного забезпечення розслідування злочинів вчинених в установах виконання покарань. Автор проводить характеристику техніко-криміналістичного та організаційно-технічного забезпечення розслідування злочинів вчинених в установах виконання покарань, а також характеризує експертно-криміналістичне забезпечення розслідування злочинів вчинених в установах виконання покарань. У висновку автор приходить до думки, що криміналістичне забезпечення розслідування злочинів вчинених в установах виконання покарань доцільно розглядати як систему науково-технічних, організаційно-тактичних та методико-криміналістичних засобів, розроблених і впроваджених задля ефективного виконання діяльності органами кримінально-виконавчої служби із запобігання злочинам що вчиняються в Установах виконання покарань, оптимізації їх розслідування та судового розгляду,

здійснюваних на підставі наукових знань про закономірності виникнення, збирання, дослідження, оцінки та використання доказів, що виявляються в ході кримінального провадження цієї категорії злочинів.

Ключові слова: криміналістика, злочин, злочинець, установа виконання покарань, забезпечення, експертиза.

Setting the problem in general and its connection with important scientific or practical tasks. From the beginning of criminology as a science, for a long time, it was considered only a knowledge of crime detection and investigation. It is worth noting that the rapid development of scientific and technological progress has made significant changes in the theoretical and methodological foundations of forensic science, and allowed to integrate its knowledge especially in the field of forensic crime investigation, which began to use in the early 90-ies of XX century. As Professor V.G. Goncharenko, "... we can... state that over a hundred years of its existence, forensic science has significantly expanded the sphere of investigation of crimes and criminal justice as a whole, first penetrating, and then filling with its content various branches of public relations and thus creating argumentative and natural legal and natural sciences. grounds for their regulation. This process, as the dialectical-logical and extrapolation analyzes prove, is certainly natural, and it can be said without any reservation that modern forensic science has become a unique and unique scientific entity through which the natural-scientific and technical achievements of the world society are transformed and used legally significant facts in various fields of science and practice, for a long time and steadily going beyond the fight against offenses, criminal justice, and more and more cases TNO apply to all social relations that require specific situational regulation "(V. Goncharenko, 2011, p.655). It is the use of forensic knowledge of crime investigations in general, and crimes committed in penitentiary institutions in particular, that enables law enforcement practitioners to accomplish their tasks and save time, effort and resources. The official statistics show that as of 01.06.2019 there are 148 institutions in the sphere of management of the State Penal Enforcement Service of Ukraine. In penitentiary institutions and detention facilities located in the territory controlled by the Ukrainian authorities, a total of 54,186 persons are kept, the dynamics of the number of persons serving sentences in the institutions of the penal service of Ukraine for the period 2017-2019. are presented in Table 1. (*General characteristics of the State Internal Affairs Service of Ukraine, 2019*).

Table 1.

**Dynamics of the number of persons in institutions
the Criminal Enforcement Service of Ukraine**

Years	The total number of persons in penal institutions	The change in the number of persons in the institutions of the penal service in% to the previous year
01.01.2005	188 465	- 1,68%
01.01.2017	60 399	-13,17%
01.01.2018	57 100	- 5,46%
01.01.2019	55 078	- 3,54%

The analysis of the scientific literature shows that various aspects of the forensic provision of pre-trial investigation and trial were investigated in their works by Ukrainian scientists V.V. Biryukov, A.F. Volobuev, V.I. Halagan, V.G. Goncharenko, I.V. Gora, V.A. Crane, A.V. Ishchenko, I.I. Kogutich, V.A. Kolesnik, V.O. Konovalova, V.V. Lysenko, E.D. Lukyanchikov, O.V. Taran, V.G. Khakhanovsky, P.V. Cymbal, K.O. Chaplinsky, Yu.M. Chornous, V.Yu. Shepitko, B.V. Shur and others. Noting the theoretical and practical importance of the works of these scientists, it is worth noting that they do not contain a comprehensive study of the issues of forensic investigation of crimes committed in institutions of punishment of Ukraine, taking into account the current state of law and law-enforcement practice, that is why we chose a scientific study.

Presenting main material. It is worth noting that for the first time the concept of "forensic support" was introduced into scientific circulation in 1979 by V.G. Kolomatsky, who interpreted it as a system of practical implementation of officials, divisions, services and bodies of public affairs on protection of public order and counteraction of crime of forensic knowledge embodied in the ability of workers to use scientific, methodological and tactical forensic recommendations, technical and forensic tools and technologies of their application (*Kolomatsky V.G., 1979, p. 76*).

It is worth noting that Ukrainian forensic scientists have defined a rather diverse concept of forensic provision of pre-trial investigation of crimes.

Thus, Ishchenko A.V., considering the forensic provision of crime investigation, also notes that at the present level of scientific research on crime control, forensic crime investigation is considered as a complex multifaceted, complex concept, the main content of which is the independent specific activity of scientists and practitioners new ones, adaptation of known scientific and technical achievements, as well as their implementation in the practice of crime investigation in order to optimally solve its problems. In order for forensic knowledge to become an effective tool for practice, they must pass the stage of criminal education, as a result of which forensic knowledge is transformed into an element of professional knowledge and skills of employees of law enforcement agencies (*Ishchenko A.V., 2007, pp. 68–72*).

Lysenko V.V. examines the notion of forensic support with respect to the activity of the tax police of Ukraine and considers that it is a system of development and implementation of crime investigation recommendations, forensic tools and information

technologies in order to optimize and increase the efficiency of the process of detection, investigation and prevention of crimes. In terms of content, forensic support is characterized as a set of interrelated actions: development of forensic recommendations; bringing to the attention of law enforcement officers the results of the analysis of activities related to the detection and investigation of crimes, the content of criminal activity and data on effective methods and means of combating crime; direct use of forensic recommendations by law enforcement officials in the practice of detecting and investigating crimes (*Lysenko V.V., 2006, p. 10*).

Cora I.V. notes that forensic support for pre-trial investigation is a complex multi-stage process that involves the development and provision of pre-trial investigations of technical and forensic tools and technologies, tactical tools and methodological recommendations; assisting law enforcement agencies in the effective protection of the rights and legitimate interests of persons and organizations harmed by crime; formation of persons who are directly investigating crimes, skills and practical skills in applying forensic science achievements. Therefore, forensic support of the activity of pre-trial investigation bodies has two levels of realization. At the first level, the problem of appropriately creating a forensic arsenal of crime-fighting tools and providing them to law enforcement agencies is solved, at the second level there is its direct effective application (*Gore, I.V., 2016, p.105*).

The position of Chornous Y.M. seems to be quite correct, according to which forensic support should be considered to create conditions of readiness and realization of methods, means, techniques of forensic techniques, forensic tactics and forensic methods based on general theoretical principles of criminalistics and criminalistics investigation and prevention of crimes (*Chornous Y.M., 2013, p. 5*).

We support the viewpoint, Zhuravel V.A., Pavlyuk N.V., Reznikova O.I. that the analysis of the views of forensic scientists shows that some consider forensic security as an activity to create the conditions for the effective use of forensic methods, tools and recommendations for the purpose of detecting and investigating crimes and establishing truth in criminal proceedings. Other scholars believe that forensic crime investigation support is a system of tools and recommendations, information technologies aimed at combating crime (*Zhuravel V.A., Pavlyuk N.V., Reznikova O.I., 2016, p.18*).

We believe that forensic crime investigation support is a complex of scientific knowledge and practical skills that combines technical-criminalistic, tactical-criminalistic and expert-criminalistic knowledge and the ability of specially authorized subjects for the effective process of detection, investigation and prevention.

While characterizing the forensic support of crime investigations as a complex of scientific knowledge and practical skills, we believe that its elements should be investigated separately in order to understand the completeness and integrity of this complex and its interrelated elements.

Forensic knowledge in forensic science combines the widespread use of technical means in conducting certain investigative (investigative), unspoken investigative (investigative) actions and operational-search activities.

However, it is worth agreeing with Belkin R.S., who notes that the investigator's activity in the process of investigating a crime is not limited to the complex of investigative actions, because it is not limited to dealing with evidence, but provides for a number of other criminal procedural procedures and organizational and technical measures (*Belkin R.S., 1999, p.209*).

It is quite reasonable, in our opinion, to consider Padey A.S. that under the technical-forensic provision of investigative activities it is possible to understand the system of scientific-theoretical, criminal-procedural provisions and technical-criminalistic means, as well as the technologies of their application for the purpose of effective investigation, rapid disclosure and prevention of crimes (*Padey A.S., 2015, p.175*).

Gora I.V. considers the forensic technical support of the detection and investigation of crimes by the Security Service of Ukraine in a broad and narrow sense. Thus, in the broadest sense, the technical and forensic support of the activities of the security services of Ukraine is a system of mutually agreed research, organizational, information, logistical and other measures within their functions, defined by the current legislation, aimed at prevention, detection, termination and disclosure. crimes against the peace and security of mankind, terrorism, corruption, organized criminal activity in the fields of governance and the economy and other unlawful acts that directly threaten life in the important interests of Ukraine.

In the narrow sense of the essence of technical and forensic support to the activities of the security services of Ukraine is to create conditions for improving the effectiveness of counterintelligence, operational, search and investigation activities by developing and implementing technical and forensic methods and means of gathering and researching material carriers of evidence (*Gora I.V. , 2010, p. 121*).

In our view, the most fully covers the definition of forensic support of the concept, which is presented by Pavlyshyn BA, who states that forensic technical support of pre-trial homicide investigation should be considered as research, teaching, organizational and information development activities , implementation and practical application of scientific and technical means, technologies, techniques, methods and methods in the practical activity of all participants of pre-trial investigation of murders through acquisition and improvement professional knowledge and skills of the subjects of their application (*Pavlyshyn B.A., 2017, p. 2*).

We believe that forensic crime investigation support is a system of knowledge and skills of specially authorized entities used in the practice of using technical means to collect, investigate, evaluate and use forensically relevant information about a crime event committed in a penitentiary.

While characterizing such an element as tactical and forensic knowledge in the forensic complex, it is worth noting that there is no single understanding of this concept in the science of forensic science.

Goryachev E.K. and Tishutina I.V. propose to consider tactical and forensic support as a system that includes the scientific development of tactical techniques and recommendations, legal, organizational and personnel problems, implementation of these developments in practice in order to form the conditions of constant readiness of law enforcement agencies for their use in the process of crime detection and investigation (*Goryachev E.K., Tishutina IV, 2006, p.28*).

Sokol V.Yu., considers tactical-criminalistic support as a complex organizational and functional system, aimed at formation and support at a level that will meet the needs of practice, constant readiness of law enforcement officers to systematic use in the practical activity of the tactical arsenal of crime control tools (crime micro-crime) , scientific-didactic level), as well as the implementation of this readiness on a case-by-case basis to solve the emerging tactical tasks (micro-level, executive level) (*Sokol V.U., 1998, p.11*).

Danovskaya I.I. determines how such a system can be considered tactical and forensic support, which, along with technical, expert and methodological and forensic support, acting as an integral part of forensic support in general, provides for the development of tactical techniques and recommendations, organizational and legal support for their implementation in the investigative practice, professional forensic training of subjects of criminal-procedural activity, thus creating conditions of constant readiness of the latter for use of all available tactical arsenal (*Danovskaya I.I., 2010, p.33*).

After analyzing the opinions of scientists, we believe that the tactical and forensic support for the investigation of crimes committed in penitentiary institutions is a system of scientific knowledge that is used by authorized entities and consists of tactical skills and skills based on tactical techniques, tactical combinations and tactical combinations for the purpose of investigating, detecting and preventing crimes.

Describing such an element as forensic expertise in the forensic investigation complex of crimes committed in penitentiary institutions, let us note that the correct opinion is that Pirig I.V., that today the concept of expert activity and its content by scientists is not clearly formulated. Several definitions are used in the literature: “expert activity”, “forensic expert activity”, “forensic expert activity”, “forensic expert activity”, which are interpreted differently by different scientists. Due to the lack of a theoretical basis, problems arise in the activity of law enforcement agencies carrying out judicial proceedings regarding the types, forms of expert activity, solved problems and other pressing issues (*Pirig I.V., 2015, p.17*).

Pirig I.V. Considers forensic science as a science, which is based on forensic activities and which contains knowledge about the theoretical bases of expertise. Forensic expertise, although basic, is only part of the scientific base of forensic expertise that develops the means and methods of conducting expert research (*Pirig I.V., 2015, p.36*).

We believe that forensic support for the investigation of crimes committed in penitentiary institutions is a set of statutory special actions of persons (experts, specialists) who possess special knowledge and are authorized by the parties to criminal proceedings to carry out actions, the content of which is the investigation of certain objects, processes or phenomena, with a view to providing scientifically sound conclusions for their use in the investigation and disclosure of crimes committed in penitentiary institutions.

As a conclusion of this study, we should note that it is expedient to consider the forensic provision of investigation of crimes committed in penal institutions as a system of scientific, technical, organizational-tactical, methodological-criminalistic and expert-criminalistic means, developed and implemented for the effective execution of activities by criminal authorities prevention of crimes committed in the Penitentiary Institutions, optimization of their investigation and trial based on the sciences This knowledge of the patterns of origin, collection, investigation, evaluation and use of evidence found in criminal proceedings in this category of crimes.

References:

1. Goncharenko V.G. Pravo i kryminalistyka. Vybrane. V.G. Goncharenko. K., 2011. p. 653-658.
2. Kolomaczkyj V.G. Krymynalystycheskoe obespechenye deyatel'nosti organov vnutrennykh del po rassledovanyyu prestuplenyj. Krymynalystyka: uchebnyk : v 3 t. : pod red. R. S. Belkyna,

- V.G. Kolomaczko, Y. M. Luzgyna; Akad. MVD RF. M., 1995. T. 1. Istoriya, obshhaya i chastnie teoryy. p. 61–77.
3. Ishhenko A. V. Teoriya i praktyka kryminalistychnogo zabezpechennya procesu dokazuvannya v rozsliduvanni zlochyniv : navch. posib. A. V. Ishhenko, I. O. Iyerusalymov, Zh. V. Udovenko. K. : Centr uchb. lit., 2007. 224 s.
4. Lysenko V.V. Problemy kryminalistychnogo zabezpechennya rozsliduvannya podatkovykh zlochyniv : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09 V. V. Lysenko ; Kyiv. nac. un-t vnutr. sprav Ukrainy. K., 2006. 33 p.
5. Gora I.V. Problemy kryminalistychnogo zabezpechennya dosudovogo rozsliduvannya zlochyniv. Visnyk Akademiyi Advokatury Ukrainy. Tom.13 chyslo 2(36) 2016. p.103-110.
6. Chornous Yu. M. Kryminalistychno zabezpechennya dosudovogo slidstva u spravah pro zlochyny mizhnarodnogo harakteru : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09. Kyiv, 2013. 32 p.
7. Zhuravel V.A., Pavlyuk N.V., Reznikova O.I. Ponyattya ta zasoby kryminalistychnogo zabezpechennya rozsliduvannya korupciynih zlochyniv. Pytannya borotby iz zlochynnistyu. 2016, Vyp. 32. s.13-30.
8. Belkyn R.S. Kryminalistyka v 3-x tomah. T. 2. Chastnie kryminalistycheskye teoryy. M.: Yuryst, 1999. 464 p.
9. Padej A.S. Ponyattya ta znachennya tehniko-kryminalistychnogo zabezpechennya v diyalnosti z rozsliduvannya. Pivdenoukrayinskyj pravovyj chasopys. 2015. №2. S.173-175
10. Gora I.V. Suchasni problemy tehniko-kryminalistychnogo zabezpechennya rozkryttya ta rozsliduvannya zlochyniv organamy Sluzhby bezpeky Ukrainy. Kryminalistyka XXI stolittya: Mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf. Harkiv, 2010. p. 120-124.
11. Pavlyshyn B.O. Tehniko-kryminalistychno zabezpechennya dosudovogo rozsliduvannya vbyvstv. avtoref. dys. ... kan-ta yuryd. nauk : 12.00.09. Kyiv, 2017. 20 p.
12. Goryachev E.K., Tyshutyna Y.V. Taktyko-kryminalistycheskoe obespechenye rassledovannya prestuplenij. M.: Yurlytynform, 2006. 128 p.
13. Sokol V.Yu. Taktyko-kryminalistycheskoe obespechenye raskryttya i rassledovannya prestuplenij (metodologicheskye i organizacyonnie aspekti): avtoref. dyss. ... kand. yuryd. nauk. M., 1998. 22 p.
14. Danovska I.I. Aktualni pytannya taktyky-kryminalistychnogo zabezpechennya rozkryttya ta rozsliduvannya zlochyniv. 2010. Advokat. №11(122), p.29-34.
15. Kolesnyk V.A. Rozvytok naukovykh uyavlen pro taktyko-kryminalistychno zabezpechennya diyalnosti pravoohoronnykh organiv. Chasopys Akademiyi Advokatury Ukrainy. Tom 4, № 4(13) (2011)
16. Pryrig I.V. Teoretyko-prykladni problemy ekspertnogo zabezpechennya dosudovogo rozsliduvannya : monografiya. Dnipropetrovsk : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav ; Lira LTD, 2015. 432 p.

ЩОДО РОЗУМІННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ВЧИНЕНИХ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ УКРАЇНИ

Постановка проблеми в цілому та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. З моменту становлення криміналістики як науки її протягом тривалого часу вважали лише знаннями про розкриття й розслідування злочинів. Доцільно констатувати, що стрімкий розвиток науково-технічного прогресу вніс значні зміни у теоретичні та методологічні основи науки криміналістики, та дозволив інтегрувати її знання особливо у сфері криміналістичного забезпечення розслідування злочинів яке почали

використовувати на початку 90-х років ХХ століття. Як влучно зазначав професор В.Г. Гончаренко, «...ми можемо... констатувати, що за понад столітній час свого існування криміналістика істотно переросла сферу розслідування злочинів і кримінального судочинства в цілому, спочатку проникаючи, а потім наповнюючи своїм змістом різноманітні галузі суспільних відносин і таким чином створюючи аргументовані природничо-наукові та правові підстави для їхнього регулювання. Цей процес, як доводять діалектико-логічний та екстраполяційний аналізи, безумовно, є закономірним, і можна без всяких застережень сказати, що сучасна криміналістика стала своєрідним і єдиним науковим утворенням, через яке природничо-наукові та технічні досягнення світового суспільства трансформуються і використовуються для встановлення юридично значущих фактів у найрізноманітніших галузях науки і практичної діяльності, вже давно і стабільно виходячи за межі боротьби з правопорушеннями, кримінального судочинства, і все більше предметно поширюються на всі суспільні відносини, що потребують конкретного ситуаційного правового регулювання» (Гончаренко В.Г., 2011, с.655). Саме використання знань криміналістичного забезпечення розслідування злочинів загалом, та вчинених злочинів в установах виконання покарань зокрема, дозволяє практичним працівникам правоохоронних органів досягати поставлених перед ними завдань та економити час, зусилля та засоби. Офіційна статистика засвідчує, що станом на 01.06.2019 року в Україні у сфері управління Державної кримінально-виконавчої служби України перебуває 148 установ. В установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, розташованих на території, що контролюється українською владою, тримається усього 54 186 осіб, динаміка чисельності осіб що відбувають покарання в установах кримінально-виконавчої служби України за період 2017-2019 р.р. подано у таблиці 1. (Загальна характеристика ДКВС України, 2019).

Таблиця 1.

**Динаміка чисельності осіб в установах
кримінально-виконавчої служби України**

Роки	Загальна чисельність осіб в установах кримінально-виконавчої служби	Зміна чисельності осіб в установах кримінально-виконавчої служби у % до попереднього року
01.01.2005	188 465	- 1,68%
01.01.2017	60 399	-13,17%
01.01.2018	57 100	- 5,46%
01.01.2019	55 078	- 3,54%

Аналіз наукової літератури свідчить, що різні аспекти криміналістичного забезпечення досудового розслідування і судового розгляду досліджували у своїх працях вітчизняні вчені В.В. Бірюков, А.Ф. Волобуєв, В.І. Галаган, В.Г. Гончаренко, І.В. Гора, В.А. Журавель, А.В. Іщенко, І.І. Когутич, В.А. Колесник, В.О. Коновалова, В.В. Лисенко, Є.Д. Лук'янчиков, О.В. Таран, В.Г. Хахановський, П.В. Цимбал, К.О. Чаплинський, Ю.М. Черноус, В.Ю. Шепітько, Б.В. Щур та інші. Відзначаючи теоретичну і практичну значущість праць згаданих учених, варто зауважити, що вони не містять комплексного вивчення питань криміналістичного забезпечення досудового розслідування злочинів вчинених в установах виконання покарань України з урахуванням сучасного стану

законодавства і правозастосовної практики, саме тому ми обрали дану тему наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу. Варто зауважити, що вперше поняття «криміналістичне забезпечення» у науковий обіг долучив 1979 року В. Г. Коломацький, який трактував його як систему впровадження в практичну діяльність посадових осіб, підрозділів, служб та органів внутрішніх справ з охорони громадського порядку і протидії злочинності криміналістичних знань, що втілені в умінні працівників використовувати наукові, методичні й тактичні криміналістичні рекомендації, техніко-криміналістичні засоби і технології їх застосування (*Коломацький В.Г., 1979, с. 76*).

Варто зауважити, що українські вчені криміналісти визначали досить різнопланово поняття криміналістичного забезпечення досудового розслідування злочинів.

Так Іщенко А.В., розглядаючи криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, також зазначає, що на сучасному рівні наукових досліджень питань боротьби зі злочинністю криміналістичне забезпечення розслідування злочинів розглядається як складне багатопланове, комплексне поняття, головним змістом якого є самостійна специфічна діяльність учених і практиків із розробки нових, пристосування відомих науково-технічних досягнень, а також їх упровадження в практику розслідування злочинів із метою оптимального вирішення її завдань. Для того щоб криміналістичні знання стали ефективним засобом для практики, вони повинні пройти стадію кримінальної освіти, у результаті чого криміналістичні знання перетворюються в елемент професійних знань і вмінь працівників органів внутрішніх справ (*Іщенко А.В., 2007, с. 68–72*).

Лисенко В.В. розглядає поняття криміналістичного забезпечення відносно діяльності податкової міліції України і вважає, що це система розробки та впровадження у практику розслідування злочинів криміналістичних рекомендацій, техніко-криміналістичних засобів та інформаційних технологій з метою оптимізації та підвищення ефективності процесу виявлення, розслідування та попередження злочинів. За змістом криміналістичне забезпечення характеризується як сукупність взаємопов'язаних дій: розробка криміналістичних рекомендацій; доведення до відома співробітників правоохоронних органів результатів аналізу діяльності щодо виявлення та розслідування злочинів, змісту злочинної діяльності та даних про ефективні методи і засоби протидії злочинності; безпосереднє використання співробітниками правоохоронних органів криміналістичних рекомендацій у практиці виявлення та розслідування злочинів (*Лисенко В.В., 2006, с. 10*).

Гора І.В. зазначає, що криміналістичне забезпечення діяльності у досудовому розслідуванні становить собою складний багатоетапний процес, що включає розробку й надання органам досудового розслідування техніко-криміналістичних засобів і технологій, тактичних засобів й методичних рекомендацій; сприяння правоохоронним органам в дієвому захисті прав і законних інтересів осіб та організацій, які отримали шкоду від злочину; формування у осіб, що безпосередньо розслідують злочини, вмінь і практичних навичок у застосуванні досягнень криміналістики. Отже, криміналістичне забезпечення діяльності органів досудового розслідування має два рівні реалізації. На першому рівні вирішується проблема відповідного створення

криміналістичного арсеналу засобів боротьби зі злочинністю і надання їх правоохоронним органам, на другому рівні відбувається його безпосереднє ефективне застосування (*Гора І.В., 2016, с.105*).

Досить слушною видається позиція Ю. М. Чорноус, згідно з якою криміналістичним забезпеченням слід вважати створення умов готовності й реалізації методів, засобів, прийомів криміналістичної техніки, криміналістичної тактики і криміналістичної методики, що ґрунтуються на загальнотеоретичних засадах криміналістики та спрямовані на виконання завдань з розкриття, розслідування й попередження злочинів (*Чорноус Ю.М., 2013, с. 5*).

Ми підтримуємо точку зору, Журавель В.А., Павлюк Н.В., Резнікова О.І. про те, що аналіз поглядів учених-криміналістів свідчить, що деякі з них розглядають криміналістичне забезпечення як діяльність зі створення умов для ефективного використання криміналістичних методів, засобів і рекомендацій з метою розкриття й розслідування злочинів та встановлення істини у кримінальному провадженні. Інші науковці вважають, що криміналістичне забезпечення розслідування злочинів є системою засобів та рекомендацій, інформаційних технологій, спрямованих на протидію злочинам (*Журавель В.А., Павлюк Н.В., Резнікова О.І., 2016, с.18*).

На наше переконання, саме криміналістичне забезпечення розслідування злочинів це комплекс наукових знань та практичних умінь, який поєднує техніко-криміналістичні, тактико-криміналістичні та експертно-криміналістичні знання і уміння спеціально уповноважених суб'єктів задля ефективного процесу виявлення, розслідування та попередження злочинів.

Проводячи характеристику криміналістичного забезпечення розслідування злочинів як комплексу наукових знань та практичних умінь вважаємо, що її елементи варто дослідити окремо, щоб зрозуміти повноту та цілісність цього комплексу та його взаємопов'язаних елементів.

Техніко-криміналістичні знання у криміналістиці поєднують у собі широке використання технічних засобів при проведенні тих чи інших гласних слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів.

Проте, варто погодитись із Р.С. Белкін, який зазначає, що діяльність слідчого в процесі розслідування злочину не вичерпується комплексом слідчих дій, адже вона не зводиться виключно до роботи з доказами, а передбачає ряд інших кримінально-процесуальних процедур і організаційно-технічних заходів (*Белкін Р.С., 1999, с.209*).

Досить слушною, на наш погляд, є думка Падей А.С., що під техніко-криміналістичним забезпеченням слідчої діяльності можливо розуміти систему науково-теоретичних, кримінально-процесуальних положень і техніко-криміналістичних засобів, а також технологій їх застосування з метою ефективного розслідування, швидкого розкриття та попередження злочинів (*Падей А.С., 2015, с.175*).

Гора І.В. розглядає техніко-криміналістичне забезпечення розкриття та розслідування злочинів органами Служби безпеки України у широкому та вузькому розумінні. Так, у широкому розумінні техніко-криміналістичне забезпечення діяльності органів Служби безпеки України – це система взаємоузгоджених науково-дослідних, організаційних, інформаційних,

матеріально-технічних та інших заходів у межах їх функцій, визначених чинним законодавством, спрямованих на попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції, організованої злочинної діяльності у сфері управління та економіки та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України.

У вузькому розумінні сутністю техніко-криміналістичного забезпечення діяльності органів Служби безпеки України є створення умов для підвищення ефективності контррозвідальної, оперативно-розшукової та слідчої діяльності шляхом розробки і впровадження техніко-криміналістичних методів й засобів збирання та дослідження матеріальних носіїв доказової інформації (*Гора І.В., 2010, с. 121*).

На наш погляд, найбільш повно охоплює визначення техніко-криміналістичного забезпечення поняття, яке подано Павлишин Б.О., яким зазначає, що техніко-криміналістичне забезпечення досудового розслідування вбивств необхідно розглядати як науково-дослідну, навчально-методичну, організаційну та інформаційну діяльність з розробки, впровадження й практичного застосування науково-технічних засобів, технологій, прийомів, способів й методів у практичну діяльність всіх учасників досудового розслідування вбивств через набуття та удосконалення професійних знань і навичок суб'єктами їх застосування (*Павлишин Б.О., 2017, с. 2*).

Ми вважаємо, що техніко-криміналістичне забезпечення розслідування злочинів вчинених в установах виконання покарань, це система знань та умінь спеціально уповноважених суб'єктів яка використовується у практичній діяльності щодо застосування технічних засобів з метою збирання, дослідження, оцінки і використання криміналістично значущої інформації про подію злочину, яка вчинена в установі виконання покарань.

Проводячи характеристику такого елементу як тактико-криміналістичні знання у комплексі криміналістичного забезпечення розслідування злочинів вчинених в установах виконання покарань, варто зауважити, що в науці криміналістиці відсутнє єдине розуміння даного поняття.

Горячев Е.К. та Тішутіна І.В. пропонують розглядати тактико-криміналістичне забезпечення як систему, яка включає наукові розробки тактичних прийомів і рекомендацій, правових, організаційних і кадрових проблем, впровадження цих розробок у практику з метою формування умов постійної готовності правоохоронних органів до їх використання у процесі розкриття та розслідування злочинів (*Горячев Е.К., Тішутіна І.В., 2006, с.28*).

Сокол В.Ю., розглядає тактико-криміналістичне забезпечення як складну організаційно-функціональну систему, спрямовану на формування і підтримку на рівні, який відповідатиме потребам практики, постійної готовності працівників правоохоронних органів до систематичного використання у практичній діяльності тактичного арсеналу засобів боротьби зі злочинністю (макрорівень, науково-дидактичний рівень), а також на реалізацію цієї готовності у кожному конкретному випадку для вирішення тактичних завдань, які виникають (мікрорівень, виконавчий рівень) (*Сокол В.Ю., 1998, с.11*).

Дановська І.І. визначає, як таку систему можна розглядати тактико-криміналістичне забезпечення, котре, поряд з техніко-, експертно- та методико-

криміналістичним забезпеченням, виступаючи складовою частиною криміналістичного забезпечення в цілому, передбачає розробку тактичних прийомів і рекомендацій, організаційне та правове забезпечення їх впровадження у слідчу практику, професійну криміналістичну підготовку суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності, створюючи при цьому умови постійної готовності останніх до використання усього наявного тактичного арсеналу (Дановська І.І., 2010, с.33).

Провівши аналіз думок науковців, вважаємо, що тактико-криміналістичне забезпечення розслідування злочинів вчинених в установах виконання покарань, це система наукових знань яка використовується уповноваженими суб'єктами та складається із тактичних навичок та умінь що ґрунтуються на тактичних прийомах, тактичних комбінаціях та тактичних операціях які використовуються з метою розслідування, розкриття та попередження злочинів.

Характеризуючи такий елемент як експертно-криміналістичні знання у комплексі криміналістичного забезпечення розслідування злочинів вчинених в установах виконання покарань, зауважимо що вірна думка, Пиріг І.В., що на сьогодні поняття експертної діяльності та її змісту науковцями чітко не сформульовано. У літературі використовуються декілька визначень: «експертна діяльність», «судово-експертна діяльність», «експертно-криміналістична діяльність», «діяльність експертно-криміналістичних підрозділів», які різними вченими трактуються по-різному. Через відсутність теоретичного підґрунтя виникають проблеми в діяльності правоохоронних органів, що здійснюють судочинство, з приводу видів, форм експертної діяльності, вирішуваних завдань та інших актуальних питань (Пиріг І.В., 2015, с.17).

Пиріг І.В. судову експертологію розглядає як науку, на якій базується судово-експертна діяльність та яка містить знання щодо теоретичних основ проведення експертиз. Судова експертологія є хоча і основною, проте лише частиною наукової бази судово-експертної діяльності, що розробляє засоби та методи проведення експертних досліджень (Пиріг І.В., 2015, с.36).

Вважаємо, що експертно-криміналістичне забезпечення розслідування злочинів вчинених в установах виконання покарань, це сукупність регламентованих законодавством спеціальних дій осіб (експертів, спеціалістів), які володіють спеціальними знаннями та уповноважені сторонами кримінального провадження на виконання дій, змістом яких є дослідження певних об'єктів, процесів або явищ, з метою надання науково обґрунтованих висновків для їх використання під час розслідування та розкриття злочинів вчинених в установах виконання покарань.

Як висновок даного дослідження зауважимо, що криміналістичне забезпечення розслідування злочинів вчинених в установах виконання покарань доцільно розглядати як систему науково-технічних, організаційно-тактичних, методико-криміналістичних та експертно-криміналістичних засобів, розроблених і впроваджених задля ефективного виконання діяльності органами кримінально-виконавчої служби із запобігання злочинам що вчиняються в Установах виконання покарань, оптимізації їх розслідування та судового розгляду, здійснюваних на підставі наукових знань про закономірності виникнення, збирання, дослідження, оцінки та використання доказів, що виявляються в ході кримінального провадження цієї категорії злочинів.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко В.Г. Право і криміналістика. Вибране. В.Г. Гончаренко. К., 2011. С. 653-658.
2. Коломацкий В. Г. Криминалистическое обеспечение деятельности органов внутренних дел по расследованию преступлений. Криминалистика : учебник : в 3 т. : под ред. Р. С. Белкина, В. Г. Коломацкого, И. М. Лузгина; Акад. МВД РФ. М., 1995. Т. 1. История, общая и частные теории. С. 61–77.
3. Іщенко А. В. Теорія і практика криміналістичного забезпечення процесу доказування в розслідуванні злочинів : навч. посіб. А. В. Іщенко, І. О. Іерусалимов, Ж. В. Удовенко. К. : Центр учб. літ., 2007. 224 с.
4. Лисенко В. В. Проблеми криміналістичного забезпечення розслідування податкових злочинів : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 В. В. Лисенко ; Київ. нац. ун-т внутр. справ України. К., 2006. 33 с.
5. Гора І.В. Проблеми криміналістичного забезпечення досудового розслідування злочинів. Вісник Академії Адвокатури України. Том.13 число 2(36) 2016. С.103-110.
6. Черноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення досудового слідства у справах про злочини міжнародного характеру : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2013. 32 с.
7. Журавель В.А., Павлюк Н.В., Резнікова О.І. Поняття та засоби криміналістичного забезпечення розслідування корупційних злочинів. Питання боротьби із злочинністю. 2016, Вип. 32. с.13-30.
8. Белкин Р.С. Криминалистика в 3-х томах. Т. 2. Частные криминалистические теории. М.: Юрист, 1999. 464 с.
9. Падей А.С. Поняття та значення техніко-криміналістичного забезпечення в діяльності з розслідування. Південноукраїнський правовий часопис. 2015. №2. С.173-175
10. Гора І.В. Сучасні проблеми техніко-криміналістичного забезпечення розкриття та розслідування злочинів органами Служби безпеки України. Криміналістика XXI століття: Матер. міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 2010. С. 120-124.
11. Павлишин Б.О. Техніко-криміналістичне забезпечення досудового розслідування вбивств. автореф. дис. ... кан-та юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2017. 20 с.
12. Горячев Э. К., Тишутина И. В. Тактико-криминалистическое обеспечение расследования преступлений. М.: Юрлитинформ, 2006. 128 с.
13. Сокол В. Ю. Тактико-криминалистическое обеспечение раскрытия и расследования преступлений (методологические и организационные аспекты): автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. М., 1998. 22 с.
14. Дановська І.І. Актуальні питання тактики-криміналістичного забезпечення розкриття та розслідування злочинів. 2010. Адвокат. №11(122). С.29-34.
15. Колесник В.А. Розвиток наукових уявлень про тактико-криміналістичне забезпечення діяльності правоохоронних органів. Часопис Академії Адвокатури України. Том 4, № 4(13) (2011)
16. Приріг І.В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2015. 432 с.